

Nederland moet blijven investeren in civiele projecten in Syrië

Op 7 september jl. informeerden de ministers Blok en Raag u over het voornemen om een aantal door de Nederlandse regering gefinancierde projecten in Syrië stop te zetten. Eerder dit jaar besloot Nederland al het Non-Lethal Assistance en het AJACS programma te stoppen. Naar aanleiding van de IOB-evaluatie kondigen de ministers nu ook aan de steun te beëindigen voor de White Helmets en voor een project voor lokaal bestuur dat in noordwest-Syrië wordt uitgevoerd door de Syrische NGO LDSPS¹. Terwijl PAX het beëindigen van het NLA- en het AJACS-project begrijpt - PAX heeft nooit heil gezien in steun aan gewapende groepen - zijn wij van mening dat met het beëindigen van de steun aan de White Helmets en LDSPS een verkeerd politiek signaal wordt afgegeven. Het debat richt zich nu vooral op de steun aan gewapende groepen, maar PAX wil ook uw aandacht vragen voor de gevolgen van het beëindigen van steun aan civiele projecten. Tevens willen we wijzen op het huidige gebrek aan een coherente en actuele Syrië-strategie en bieden we de basisbeginselen van een strategie die de grondoorzaken van het conflict adresseert.

Einde steun White Helmets en LDSPS geeft verkeerd politiek signaal

Juist op het moment dat drie miljoen mensen in het noordwesten van Syrië onder directe bedreiging van een militair offensief leefden, kondigde Nederland aan de steun aan de White Helmets en LDSPS te stoppen. Daarmee gaf de Nederlandse regering een signaal af dat door de bevolking wordt ervaren als een teken dat Nederland hen heeft opgegeven. De belangrijke rol van de White Helmets is tijdens de verschillende offensieven in de afgelopen jaren meer dan duidelijk geworden. UK Foreign Secretary Jeremy Hunt stelde: *"The actions of the White Helmets demonstrate true modern day heroism. They are rightly respected for their courageous, life-saving work."*² Deze helden hebben meer dan 115.000 mensen het leven gered. De afwezigheid van White Helmets in Zuid-Damascus zorgde ervoor dat lichamen weken lang onder het puin bleven liggen³, een afschuwelijke situatie die zich niet mag herhalen. Het stoppen van steun aan het democratiseren van lokaal bestuur in het noordwesten betekent dat radicale groepen meer ruimte zullen krijgen; precies de reden dat Nederland ooit besloot tot steun van LDSPS.

Het besluit dat Nederland zijn steun aan deze groeperingen in Idlib stopt, komt op het moment dat Turkije en Rusland onderhandelen over de toekomst van Idlib, en als onderdeel daarvan een oplossing zoeken voor de aanwezigheid van Hay'at Tahrir as-Sham in de regio. Het recent bereikte akkoord biedt slechts een tijdelijke adempauze. De stopzetting van elke steun aan het noordwesten van Syrië en de vaststelling dat een militaire overwinning van Assad "imminent" is, sluit helaas naadloos aan op het politieke narratief van Assad en Rusland en ondermijnt daarmee de kans op een politiek akkoord. **Nederland zou, net als bondgenoten als Canada en Duitsland, de steun aan deze projecten daarom moeten voorzetten zolang het kan en een politieke betekenis heeft.**

Het belang van monitoring van hulpgebieden - ook in regime-gebied

Bij projecten in conflictgebieden als Syrië is het essentieel dat er goede procedures van kracht zijn om te voorkomen dat hulp in de handen komt van partijen die het oorlogsrecht en mensenrechten schenden, of dat de hulp bijdraagt aan het verlengen en verergeren van het conflict. Het IOB-onderzoek is een teken dat Nederland deze verantwoordelijkheid serieus neemt. Het rapport laat ook zien dat er serieus werk van gemaakt is om risico's te mitigeren. Het IOB wijst in de beoordeling van de monitoringsystematiek van de White Helmets op het belang van onafhankelijke verificatie van risico's en resultaten. Het belang daarvan is

¹ Local Development and Small Projects Support, <http://www.ldspso-syria.org/>.

² Middle East Monitor, [UK to resettle 100 Syria White Helmets rescuers, families](#).

³ [Siege Watch Tenth Quarterly Report Part 2. The Culmination of 'Surrender or Die](#), p. 26.

onomstreden net zoals de onderkenning dat dit in oorlogssituaties niet heel eenvoudig is. Volledigheidshalve wil PAX er op wijzen dat in alle militaire missies van Nederland geen sprake is van onafhankelijke verificatie van risico's en resultaten. Het IOB wijst er overigens ook op dat de monitoringkwaliteit van de White Helmets progressief verbetert.

Het risico dat hulp conflicten verdiept en in de handen komt van partijen die verantwoordelijk zijn voor schendingen van oorlogsrecht en mensenrechten bestaat niet alleen in gebieden in Syrië die buiten controle staan van het Assad-regime. Ook bij de hulp die door de VN via Damascus wordt geleverd bestaat dit risico, en er zijn verschillende aanwijzingen dat dit inderdaad het geval is.⁴ **PAX dringt er daarom sterk op aan om ook de hulp aan Syrië die Nederland via de VN beschikbaar stelt door de IOB te laten evalueren.**

Gebrek aan een coherente en up-to-date Syrië-strategie

Nederland had destijds goede redenen voor steun aan de Syrische oppositie. De Nederlandse regering wilde tegenwicht bieden aan het onderdrukken en uitmoorden van de bevolking door Assad. De steun had ook tot doel te zorgen dat de Syrische oppositie een plek aan de onderhandelingstafel zou houden en niet totaal afhankelijk zouden worden van islamitische fundamentalistische financiers met een geheel eigen agenda. Het is spijtig dat deze strategische overweging voor de gekozen Nederlandse inzet toen, nu geen onderdeel van het debat lijkt uit te maken, hoewel dit uitgangspunt nog steeds relevant is.

De Nederlandse strategie is echter onvoldoende bijgestuurd in reactie op de ontwikkelingen in het conflict de afgelopen jaren. Vooral sinds de directe interventie door Rusland in het conflict is de situatie op de grond dramatisch veranderd. Het ontbreekt momenteel aan een up-to-date en coherente strategie voor Syrië. Terecht merken de ministers in hun brief aan de Kamer op dat zonder het adresseren van de grondoorzaken een geen sprake kan zijn van stabiliteit en een einde aan het conflict. De brief verwijst ook naar het ontbreken van resultaten in het politieke traject onder leiding van de VN, waaraan Nederland ook een bijdrage levert. **Aan de regering is nu dus de taak een strategie te ontwikkelen die de grondoorzaken van het conflict adresseert en die conflictsensitief is.**

Elementen voor een nieuwe Syrië-strategie

Het feit dat het Assad-regime, Rusland en Iran op een militaire overwinning uit zijn, is geen reden om de handen af te trekken van Syrië. Burgers in Syrië zijn, zeker na zo'n overwinning, nog altijd in gevaar. De manier van oorlogsvoering verandert weliswaar, maar het Assad-regime zet haar strategie voort om opstandige burgers te straffen en loyale burgers te belonen. Nederland kan ook in deze situatie een belangrijke bijdrage leveren om Syrië op de lange termijn in de richting van rechtvaardigheid en transitie te bewegen. De belangrijkste elementen van zo'n strategie zouden volgens PAX moeten zijn:

1. De manier waarop in Syrië oorlogsmisdaden zijn gepleegd is gruwelijk en om politiek vooruit te kunnen komen zal naar **gerechtigheid** gezocht moeten worden. Nederland levert al een belangrijke bijdrage aan accountability. Het is essentieel dat de steun aan Syrische mensenrechtenorganisaties en VN-onderzoeksinstituten die oorlogsmisdaden documenteren, wordt verruimd. Daarnaast zou Nederland veel meer kunnen doen om Syrische slachtoffers van oorlogsmisdaden te steunen en de slachtoffers van belegering en uithongering moeten helpen bij het opbouwen van een nieuwe toekomst. Denk bijvoorbeeld aan hoognodige programma's op het gebied van traumaverwerking en scholing.

⁴ Zie bijv. Reinoud Leenders, '[UN's \\$4bn aid effort in Syria is morally bankrupt](#)'; Annie Sparrow, '[How UN Humanitarian Aid Has Propped Up Assad](#)'; PAX & The Syria Institute, '[No Return to Homs](#)'.

2. Blijf investeren in de **democratische krachten**. De huidige situatie is niet stabiel en in een volgende fase zal een rol van democratische krachten zeer hard nodig zijn. Investeer daarom in een nieuwe generatie leiderschap. Investeer ook in de civiele ruimte. Zelfs in de gebieden onder controle van het Assad-regime hebben fundamentele veranderingen plaatsgevonden sinds 2011. Zorg dat de bewustwording van mensen daar niet verloren gaat, voorkom een terugslag. Blijf vooral investeren in initiatieven om de civiele ruimte te bewaken en waar mogelijk op te rekken en om sociale cohesie te herstellen en bewaren.
3. **Zorg dat Syriërs zeggenschap krijgen over hun eigen toekomst**. Op dit moment wordt de toekomst van Syrië bepaald door regionale en internationale grootmachten. Voor een duurzaam politiek proces is het noodzakelijk dat Syrische burgers hierin een rol krijgen. Dat moet de prioriteit zijn in de Nederlandse steun voor een politiek proces. Faciliteer inclusieve politieke processen, waarbij niet alleen politieke leiders, maar ook civil society, slachtoffergroepen, vrouwen, jongeren en vluchtelingen mee kunnen praten over hun toekomst.

Tegen deze achtergrond roept PAX u dringend op de ministers te vragen hun beslissing te herzien om de civiele projecten van de White Helmets en LDSPS in noordwest-Syrië te beëindigen. In complexe politieke contexten als deze kunnen beslissingen niet enkel genomen worden op basis van doelmatigheid, maar moeten zorgvuldig de politieke gevolgen afgewogen worden. Doorgaan met civiele projecten is niet alleen een belangrijk teken van steun aan de 3 miljoen mensen in noordwest-Syrië. Het laat ook zien dat Nederland in haar buitenlandbeleid pal blijft staan voor waarden als vrijheid en waardigheid, ook wanneer dit politieke durf vraagt.

Marjolein Wijninckx
Programmaleider Syrië
wijninckx@paxforpeace.nl
+31 6 82847234
www.paxforpeace.nl